

Tot Christus uitgaan buiten de legerplaats

door: Hugo Bouter e.a.

‘Laten wij daarom tot Hem uitgaan buiten de legerplaats, terwijl wij Zijn smaad dragen’

Hebreeën 13:13

Voorgangers

De brief aan de Hebreeën is geschreven aan christenen uit de Joden, die leefden in een tijd van vervolging en die daardoor gevaar liepen terug te keren tot het jodendom (zie o.a. Hebr. 3:12vv.; 6:4vv.; 10:26vv.). Het christendom was in de begintijd niet strikt gescheiden van het jodendom. Men bezocht de tempel en de synagoge (vgl. Jak. 2:2), maar men had ook de eigen christelijke samenkomsten (Hebr. 10:25).

Door de druk van de vervolging, die sinds de dood van Stefanus was ontstaan tegen de jonge Gemeente, dreigden deze gelovigen af te vallen van het christelijk geloof en de belijdenis van de hoop op te geven. Weliswaar hadden zij aanvankelijk de roef van hun bezittingen met blijdschap aanvaard, maar zij hadden nog niet ten bloede toe tegenstand geboden in de strijd tegen de zonde, d.i. hier de geweldige druk van de vijandige macht, die hen tot afval van het geloof trachtte te brengen (Hebr. 12:4). Daarom moest hun oog worden gericht op Christus, opdat zij standvastig zouden blijven in het geloof. Dat gebeurt in deze brief op bijzondere wijze, doordat Christus zowel in Zijn persoonlijke alsook in Zijn ambtelijke heerlijkheden wordt voorgesteld. De grootheid van de Persoon en het werk van Christus wordt steeds geschilderd in contrast met het jodendom, dat slechts het stempel van tijdelijkheid en onvolkomenheid droeg. Als men daarheen terugkeerde, ging men terug naar het bestel van dingen dat slechts een *schaduw* vormde van de hemelse, betere en blijvende dingen, die door Christus aan het licht zijn gebracht. Het zien op Christus, die in Zijn Persoon en in Zijn werk de wezenlijke inhoud vormt van het christelijk geloof, is het beste middel om voor afval bewaard te blijven.

In Hebreeën 13, dat o.a. handelt over voorgangers in de Gemeente, valt eveneens alle nadruk op Zijn heerlijkheid en goddelijke onveranderlijkheid: ‘Jezus Christus is gisteren en heden Dezelfde en tot in eeuwigheid’ (Hebr. 13:8; vgl. 1:12). Het thema ‘voorgangers’ is één van de drie onderwerpen in dit gedeelte die van belang zijn. De andere twee zijn: ‘de christelijke eredienst’ en ‘het uitgaan tot Christus buiten de legerplaats’ (Hebr. 13:9-16). In Hebreeën 13:7 gaat het om *reeds overleden* voorgangers, want er wordt gezegd dat wij hen in herinnering moeten

houden en dat wij ook moeten letten op het einde van hun wandel. Zij hebben het einddoel van hun loopbaan al bereikt, maar wij mogen hen niet vergeten. In Hebreeën 13:17 gaat het echter om voorgangers die *nog in leven zijn*, want wij worden opgeroepen tot gehoorzaamheid en onderdanigheid ten opzichte van hen. Wij vinden hier dus onze verantwoordelijkheid tegenover hen en indirect ook iets over de verantwoordelijkheid van deze voorgangers zélf: zij waken over onze zielen en zullen straks rekenschap daarvan moeten afleggen.

Wat zijn ‘voorgangers’? In het Grieks betekent het woord: zij die leiding geven. In het Nederlands vinden we dit terug in het woord ‘voorgaan’, d.i. ‘vooropgaan’. Er zit ook de betekenis van ‘aanvoerder’ in. Een voorganger is te vergelijken met een generaal, die zijn leger aanvoert en daarbij daadwerkelijk voorófgaat. Christus Zelf is onze grote Voorganger, de overste Leidsman en Voleinder van het geloof (Hebr. 12:2). Maar Hij wil ook mensen als voorgangers gebruiken om de kudde van God te leiden. Christus Zelf was de gelovige Hebreeën voorgegaan tot ‘buiten de legerplaats’, buiten het jodendom dat Hem verworpen had. En er waren ook trouwe voorgangers die consequent in zijn voetsporen traden en die de gelovigen ervan weerhielden om terug te keren naar het pad van het judaïsme. Wij moeten deze vermaningen ten aanzien van de voorgangers dus zien in het kader van de hele brief¹.

Hebreeën 13:7 kunnen wij in verbinding brengen met Hebreeën 2:1-4, waar sprake is van de oorspronkelijke prediking van de Heer en van Zijn apostelen. Het getuigenis dat toen was gegeven, was het Woord van God dat door trouwe voorgangers was vastgehouden en aan de gelovigen was doorgegeven. Deze voorgangers hadden volhard tot aan het einde van hun loopbaan en zij hadden de waarheid van het Nieuwe Testament bewaard. Zij waren niet afgeweken van dat wat van het begin af was verkondigd, om een term uit de eerste brief van Johannes te gebruiken. Welnu, zegt de schrijver van Hebreeën: die voorgangers moeten jullie in herinnering houden en het geloof dat zij hebben getoond navolgen!

In Hebreeën 13:17 vinden wij een iets andere gedachte. Daar gaat het om de *huidige* voorgangers, die samen de kudde bij elkaar houden en de gelovigen bewaren bij

de Heer, de overste Leidsman. Zo zullen wij niet van Hem afdwalen. Wij moeten dicht bij Hem blijven en daar waar Hij is, is ook ónze plaats. Wij zijn immers metgezellen, medegenoten van Hem. Is Hij als Priester in het heiligdom? Dan is onze plaats ook daar en mogen wij als priesterzonen Zijn voetstappen drukken. Is Hij onze Voorganger buiten de legerplaats? Dan dienen wij Hem ook daar te volgen en Zijn smaad te dragen.

Uitgaan buiten de legerplaats

In Hebreeën 13 worden de gelovige Hebreeën ertoe opgeroepen 'tot Christus uit te gaan buiten de legerplaats' (13:13). Christus was door het jodendom verworpen en Hij was het Middelpunt geworden van een nieuw bestel, een gééstelijke plaats van eredienst. Wij zien hier het contrast tussen de christelijke en de joodse eredienst, een godsdienstig stelsel dat werd gekenmerkt 'door spijzen, waarvan zij die daarin wandelden, geen nut hadden' (13:9). Deze Joodse christenen hielden nog vast aan hun oude, nationale godsdienst en de tempeldienst te Jeruzalem. De offers die daar werden gebracht, de 'spijzen' (vredeoffers) die men daar at, hadden echter geen nut voor het hart. Slechts de Persoon en het werk van Christus, die de volmaakte vervulling was van de oudtestamentische offerdienst, hebben tot uitwerking dat 'het hart gesterkt wordt door genade' (13:9). We zien hier ook het verband met de voorafgaande verzen. De Persoon van Christus geeft ons vaste grond onder de voeten wanneer voorgangers door de dood worden weggenomen (13:7), maar ook wanneer er allerlei leringen op ons afkomen die ons zouden kunnen meeslepen. We moeten vasthouden aan Hem die eeuwig Dezelfde is, en aan de genade van God die in Hem en in Zijn offer op Golgota ten volle is geopenbaard.

Het jodendom was een *uiterlijke* godsdienst, met een aards heiligdom en een zichtbaar altaar. Als christenen kunnen wij echter ook zeggen dat 'wij een altaar hebben' (13:10), maar dit 'altaar' is van een geheel andere orde dan het brandofferaltaar en het reukofferaltaar in de joodse eredienst. Jodendom en christendom worden opnieuw tegenover elkaar gesteld. 'Zij die de tabernakel dienen', d.w.z. diegenen die vasthouden aan de joodse eredienst, hebben geen recht om te eten van het 'altaar' dat wij als christenen hebben. Het joodse bestel is verouderd en het is vervangen door een aanbidding in geest en waarheid, een eredienst waarvan de Persoon en het werk van Christus het centrum vormen. Als christenen hebben wij een gééstelijke plaats van eredienst en voeden wij ons geestelijk gesproken met het ware Offer. Dat wordt bedoeld met het 'altaar' dat wij hebben; het altaar is immers het hart van de eredienst. Het kenmerk van de christelijke eredienst is dat wij (voortdurend) iets waardevols aan God mogen aanbieden, en wel de aanbidding van onze harten die vol bewondering op de Persoon en het offer van Zijn Zoon zijn gericht. Wij

brenge een slachtoffer van lof, dat is de vrucht van de lippen die Zijn naam belijden (13:15). Dat is schriftuurlijke altaar- en priesterdienst.

De gelovige Hebreeën moesten de keuze maken tussen de godsdienst van de vaderen of het geheel nieuwe bestel dat was ingevoerd door de komst van Christus en de uitstorting van de Heilige Geest. Zij konden niet langer op twee gedachten blijven hinken, want de val van Jeruzalem stond voor de deur en de tempeldienst zou worden beëindigd. Tot dan toe was God lankmoedig geweest; er was een soort overgangstijd geweest waarin de Joodse christenen nog nauwe connecties onderhielden met het jodendom en de joodse gebruiken (zie Hand. 6:7; 21:20vv.), maar die tijd liep nu ten einde. Jeruzalem was 'geen blijvende stad' (13:14). Wij zoeken het Jeruzalem dat *boven* is.

De Hebreeën werden ertoe opgeroepen de band met het jodendom te verbreken, door openlijk de zijde te kiezen van een verworpen Christus en tot Hem uit te gaan 'buiten de legerplaats'. Een schriftuurlijk voorbeeld van dit 'uitgaan buiten de legerplaats' vinden we ook in Johannes 19. Jozef van Arimatea en Nikodemus voegden zich daar bij hun Heer buiten de poort van Jeruzalem om Hem te eren, om openlijk Zijn zijde te kiezen en Zijn smaad te dragen. Het was deze discipelen om Hém te doen; ze zochten Hem die buitengeworpen was. Dat laat ons het positieve aspect zien van het uitgaan buiten de legerplaats.

Uiteraard was het niet eenvoudig voor Joodse gelovigen om te breken met het godsdienstige bestel waarmee ze van kindsbeen vertrouwd waren. De Joden achtten zichzelf superieur ten opzichte van de heidenen, die Gods wet niet kenden. Zij behoorden immers tot het uitverkoren volk, dat God had afgezonderd van alle andere naties en waaraan Hij Zichzelf had geopenbaard als Schepper en Wetgever. Zij waren dus bevoorrechte mensen, en wij kunnen ons wel indenken dat het voor zulke mensen een geweldige schok betekende tot de ontdekking te moeten komen dat heel dit joodse bestel had gefaald en nu door God werd terzijdegesteld na de verwerping van de Messias. Dat men moest breken met het jodendom om behouden te kunnen worden, was iets geheel nieuws. Toch was dit reeds de boodschap van Petrus op de Pinksterdag: 'Laat u behouden van dit verkeerde geslacht' (Hand. 2:40). Door middel van de christelijke doop werd deze breuk ook zichtbaar gemaakt.

Maar deze ommekeer in het denken van de gelovige Hebreeën hield tevens in dat de betekenis van het begrip 'de legerplaats' totaal anders moest worden ingevuld dan ten tijde van het Oude Testament. De legerplaats werd toen gekenmerkt door reinheid en heiligheid; het was de plaats waar God Zijn tent had opgeslagen en waar Hij woonde in het midden van Zijn volk. Alle onreinen, alle melaatsen moesten *buiten de legerplaats* worden gezonden (Num. 5:1-4). De legerplaats moest heilig zijn, opdat God niets onbehoorlijks bij de Israëlieten zou zien en Zich niet van hen zou afwenden (Deut. 23:14). De uitdrukking 'buiten de legerplaats' heeft in Hebreeën 13 echter

geen negatieve, maar juist een positieve betekenis. De schrijver van de brief zegt als het ware: het is nu precies omgekeerd als ten tijde van het Oude Testament. God woont niet meer te midden van Zijn oude volk, en de legerplaats is tot onrein gebied verklaard. Christus is door Zijn volk uitgeworpen en daarom moeten wij tot Hem uitgaan ‘buiten de legerplaats’.

De auteur maakt hier wel een grote gedachtensprong: de legerplaats tijdens de woestijnreis van het volk Israël vereenzelvigd hij met Jeruzalem, de heilige stad, waar God had gewoond te midden van Zijn volk sinds de regering van David en Salomo. God woonde in de legerplaats en Hij had Zijn definitieve woonplaats gevonden in de uitverkoren stad; in dit opzicht was Jeruzalem dus identiek met de legerplaats. Maar woonde God nu nog te midden van Zijn volk? God was in Christus tot hen gekomen, maar de Heer was uitgeworpen buiten de poort van Jeruzalem (13:12), buiten de legerplaats (13:13), zoals wij ook zien in de gelijkenis van de onrechtvaardige landlieden: de zoon, de erfgenaam, werd buiten de wijngaard geworpen en gedood (Matt. 21:39). Dat was er gebeurd met de Heer Jezus, de Zoon van God. Hij was uitgeworpen, gekruisigd buiten de poorten van Jeruzalem. En dat moest in Gods rechtvaardige regering het einde betekenen van de geliefde stad. Deze ‘legerplaats’ was niet langer de plaats waar God woonde. Voortaan diende men tot Christus uit te gaan ‘buiten de legerplaats’.

In het hemelse heiligdom en buiten de legerplaats

Zoals wij als christenen enerzijds verbonden zijn met de verhoogde Christus in de hemel en vrije toegang hebben in het hemelse heiligdom, zo zijn wij anderzijds hier op aarde verbonden met een verworpen Heer, een gesmade Christus ‘buiten de legerplaats’. Dat zijn de twee plaatsen waar we Christus vandaag kunnen ‘vinden’ en die kenmerkend zijn voor de positie van allen die met Hem zijn verbonden (Hebr. 4:16; 10:19-22; 13:13,15). De hemel heeft Christus opgenomen en ook voor ons staat het heiligdom open, maar hier op aarde delen wij in Zijn verwerping en dragen wij Zijn smaad. Dat bracht voor de gelovige Hebreëen met zich mee dat zij moesten breken met hun godsdienstige verleden, met dat godsdienstige stelsel dat in het verleden wel kon bogen op Gods verkiezing en op Zijn machtige daden, maar dat nu werd gekenmerkt door het verschrikkelijke feit dat daar voor Christus geen plaats was en dat Hij er was buitengeworpen.

Maar er was reeds eerder in Israëls geschiedenis een moment geweest waarop getrouwe Israëlieten waren uitgegaan ‘buiten de legerplaats’, en wel na de zonde met het gouden kalf. De legerplaats was dermate verontreinigd door de afgoderij die Israël had bedreven, dat God Zich moest terugtrekken uit het midden van Zijn volk. Mozes spande een tent ‘buiten de legerplaats, ver van de legerplaats, en noemde haar:

tent der samenkomst. Ieder die de HERE zocht, ging uit naar de tent der samenkomst, die buiten de legerplaats was’ (Ex. 33:7). Daar sprak God met Mozes van aangezicht tot aangezicht, en daar was ook de plaats van allen die de HERE zochten. Waarschijnlijk zinspeelt de oproep van Hebreëen 13 om tot Christus uit te gaan buiten de legerplaats, tevens op deze gebeurtenis. Mozes ging *uit zichzelf* buiten de legerplaats, hij kreeg daartoe geen opdracht. Door deze handeling liet hij zien hoe onrein de legerplaats was geworden in de ogen van God. Allen die ook de HERE zochten, volgden Mozes op zijn schreden naar de plaats waar hij God ontmoette. Evenzo dienen wij Christus te volgen en Zijn zijde te kiezen om te kunnen komen in Gods heilige tegenwoordigheid en daar te verblijven.

Wij zien dat het positieve aspect van de afzondering van het kwaad voorop staat: het gaat om het zoeken van de HERE, het is afzondering *tot Hem*. Hierdoor werd uiteraard ook het verdorven karakter van de legerplaats geoordeeld, maar dat negatieve aspect staat niet op de voorgrond. Het uitgaan buiten de legerplaats kan nooit samengaan met een gezindheid van zelfverheffing; dan wordt het puur farizeïsme. Het is van belang om te onderscheiden hoe in Hebreëen 13 op drieërlei wijze wordt gezinspeeld op het Oude Testament:

- (1) *vers 11*: de legerplaats was vanouds een *heilige* plaats, en daarom moesten de zondoffers buiten de legerplaats verbrand worden (Lev. 16:27);
- (2) *vers 12*: de stad Jeruzalem, in de geschiedenis de voortzetting van de legerplaats als de woonplaats van God, heeft echter Jezus, de volmaakte, door God gezonden Verlosser, buiten haar poorten verbannen en Hem daar doen lijden – wat bewijst dat het jodendom voortaan een *onreine* plaats is, waar de volmaakte Reine is buitengeworpen;
- (3) *vers 13*: het is nu zaak (niet gedwongen, maar vrijwillig) deze onreine legerplaats, waar Hij gesmaad is, te verlaten en ons bij Christus te voegen en te delen in Zijn smaad. De Hebreëen moesten niet als *onreinen* een *reine* legerplaats verlaten, en evenmin werden ze als *reinen* gedwongen de poorten van de *onreine* stad uit te gaan, maar *vrijwillig* moesten ze zich voegen bij Hem die door het volk was verworpen.

We zien dus dat (a) de zonde van de afgoderij, en (b) de zonde van de verwerping van de Messias aanleiding geven tot het verlaten van de legerplaats. Gods heilige tegenwoordigheid valt niet te rijmen met dit kwaad, en juist op deze twee punten moet God Zijn volk dan ook aanklagen. Vanwege deze beide zonden heeft God een rechtsgeding met Israël, een geschil dat uiteindelijk pas zal worden beslecht bij de wederkomst van Christus. Maar ondertussen was de plaats van de gelovige Hebreëen met hun verworpen Heer buiten de legerplaats, buiten het jodanisme dat in openlijke opstand tegen God verkeerde.

Wat is nu de praktische toepassing van deze oproep op onszelf als gelovigen uit de volken? Wat is in onze situatie de betekenis van ‘de legerplaats’, waarvan wij ons hebben te distantiëren? Het voorgaande toont wel aan dat het gaat om zeer ernstige zaken. In hoeverre kunnen we de joodse legerplaats nu vereenzelvigen met de christenheid in onze dagen? Het gaat in Hebrëeën 13 om een godsdienstig stelsel dat zich in openlijke opstand bevindt tegen God en tegen Christus, en dat Hem heeft *buitengeworpen*. In zo’n stelsel zal ook nooit plaats zijn voor hen die trouw willen blijven aan Hem en aan de Schrift. Leerrijk is in dit verband de geschiedenis van de blindgeborene, die vanwege zijn belijdenis van Jezus als de Christus uit de synagoge werd gebannen (Joh. 9). *Maar daarbuiten ontmoette hij ook de Heer!*

Waar de christenheid verworpen is tot een ritualistische godsdienst en o.a. door de aanstelling van een aparte priesterklasse een imitatie is geworden van het jodendom, is de parallel met de joodse legerplaats onmiskenbaar. We kunnen denken aan de rooms-katholieke kerk, die trouwe Christusbelijders eveneens heeft vervolgd en hen heeft buitengeworpen. Zo verliet

Luther de ‘moederkerk’ niet vrijwillig, maar werd hij door de kerk zelf in de ban gedaan. Daar waar afgoderij en antichristelijke dwaalleer is binnengedrongen in de christenheid, is de parallel met Hebrëeën 13 eveneens duidelijk. Gelukkig zijn er echter ook vandaag de dag nog kerken en groepen die in oprechtheid proberen vast te houden aan Gods Woord en aan de Christus der Schriften; en het zou onjuist zijn die op één lijn te plaatsen met de legerplaats van Hebrëeën 13, die Christus heeft buitengeworpen. Overigens kan men zich afvragen of ook in deze groeperingen niet bepaalde judaïstische tendensen, bepaalde kenmerken van de joodse legerplaats zijn op te merken. Maar dat gevaar kan *iedereen* bedreigen als men niet waakzaam is. Wij kunnen onszelf niet buiten de christenheid plaatsen, maar wij moeten wel bereid zijn onszelf te onttrekken aan ongerechtigheid. Eenmaking met de kerk van de eindtijd, het grote Babylon, dat een woonplaats van demonen en onreine geesten zal zijn, is voor de getrouwe gelovige *zeer geen optie*. Hier geldt de oproep: ‘Ga uit van haar, Mijn volk, opdat u met haar zonden geen gemeenschap hebt’ (Openb. 18:4).

Oude Sporen 2008

ⁱ De term ‘voorgangers’ is een algemene omschrijving van degenen die leiding geven aan de gelovigen, zoals blijkt uit Handelingen 15:22. Wij lezen daar van Judas en Silas, dat zij voorgangers onder de broeders waren. Maar in Handelingen 15:32 wordt van dezelfde mannen gezegd dat zij ook profeten waren. Voorgangers kunnen dus diverse gaven hebben. Het begrip strookt eigenlijk niet met ons democratische denken. Toch worden de voorgangers ook elders in de Schrift genoemd en behoren ze tot het normale beeld dat Gods Woord ons schetst van de Gemeente. En ook in onze tijd is er wel degelijk een plaats en een taak voor voorgangers onder de gelovigen, broeders die ons leiding geven in de Heer. Wij hebben hen te erkennen en hoogachting voor hen te hebben. Nu is het niet zo moeilijk om met dankbaarheid terug te denken aan overleden broeders, maar het is veel moeilijker om de voorgangers die nog in leven zijn in ere te houden. Wij hebben de tijdgeest wat dat betreft niet mee. Toch zal de Heer geleidelijk erkenning in de harten bewerken; zoals van Samuël wordt gezegd, dat ‘geheel Israël tot de erkenning kwam, dat aan Samuël door de HERE het ambt van profeet was toevertrouwd’ (1 Sam. 3:20).